Suomen luonnonsuojeluliitto

18.5.2017
Otto Bruun, suojeluasiantuntija
Suomen luonnonsuojeluliitto

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

ASIA: U 55/2016 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (taakanjakoasetus)

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua käsiteltävästä asiasta, ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Avainhuomiot

- Ilmastonmuutoksen etenemisnopeus ja Pariisin ilmastosopimus edellyttävät nopeita päästövähennyksiä kaikilla sektoreilla. Suomen velvoitteeseen taakanjakosektorilla tulisi suhtautua mahdollisuutena nopeisiin päästövähennyksiin – joka edistää pitkäjänteistä päästövähennyspolkua;
- Ilmastopolitiikan uskottavuutta olisi esityksessä ja U-kirjeessä vahvistettava, ei heikennettävä. Siksi Suomen tulisi neuvotteluissa luopua vaatimuksestaan one-off jouston kasvattamiseksi ja tuettava LULUCF-jouston pienentämistä komission ehdotuksen tasosta (280 Mt):
    - kertaluontoinen päästökaupan päästöoikeuksien siirto (one-off) ei tuota käytännössä päästövähennyksiä, sillä päästökauppaa vaivaavat rakenteelliset ongelmat;
    - joustomahdollisuuksia sektoreiden välillä ei tulisi hyödyntää, sillä käytännössä kyseessä olisi nykykehikossa kokonaispäästövähennystavoitteen pienentäminen. Maankäyttö-, taakanjako- ja päästökauppasektorin pitäminen erillisinä on tärkeää sektorien päästöjen aikajänteen sekä luonteen vuoksi.

Tausta

Taakanjakoasetus koskee päästökauppaan ulkopuolisia päästöjä mm. rakennussektorilla, maataloudessa, jätehuollossa ja liikenteessä. Sektori kattaa 60 prosenttia Euroopan päästöistä, Suomessa taas noin 50 prosenttia. Asetusehdotuksessa Suomelle esitetty 39 prosentin päästövähennysvähennystavoite tarkoittaisi Suomen osalta noin 20 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin sallittua päästömäärää vuonna 2030. Vuonna 2015 Suomen päästöt olivat taakanjakosektorilla 30 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia ja Suomi alitti EU:n asettaman tavoitepolun 3 prosentilla.[1]

Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 tekemän päätöksen mukaisesti EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään EU:n sisäisesti vähintään 40 prosenttia koko talouden laajuisesti vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon. **Pariisin ilmastosopimuksen myötä tämä sitoumus on vanhentunut ja EU:n sekä lähes kaikkien maailman maiden tulee nostaa päästövähennystavoitteitaan 1,5 asteen polun mukaiseksi.**

1 http://www.stat.fi/til/khki/2015/khki_2015_2016-05-25_kat_001_fi.html

Sitran Climate Analyticsilta tilaaman selvityksen perusteella EU:n päästövähennystavoitteen tulisi olla 47-75% vuoteen 2030 mennessä ja noin 88-164 % vuoteen 2050 mennessä suhteutettuna vuoden 1990 päästötasoon. Suomen osuus olisi 60 % vuoteen 2030 mennessä ja 130-150% vuoteen 2050 mennessä.[2] Tämä tarkoittaa nettonegatiivisia päästöjä eli hiilinielujen roolin kasvua. **EU:n päästövähennystavoitteen tulisi olla 60 % vuodelle 2030, jotta päästövähennykset onnistuisivat Suomessa mahdollisimman kustannustehokkaasti.**

Komissio esittää taakanjakoasetuksen välitarkistusta tehtäväksi vuonna 2024 ja sen jälkeen viiden vuoden välein. Tarkistuksissa tulisi komission mukaan huomioida Pariisin sopimuksen mukaan vuodesta 2023 lähtien viiden vuoden välein tehtävät maailmanlaajuiset tilannekatsaukset, jotka tukevat maita päivittämään tavoitteitaan. Pariisin sopimuksen kansallisten sitoumusten ensimmäinen tarkastuspiste on kuitenkin jo vuonna 2018, jolloin osapuolien tulisi nostaa nykyisiä päästövähennystavoitteitaan.

Päästöoikeuksien siirto päästökauppasektorilta

Ehdotukseen sisältyy jo Eurooppa-neuvoston päätelmissä mainittu mahdollisuus päästöyksiköiden kertaluonteiseen, rajalliseen siirtoon päästökauppasektorilta taakanjakosektorille. Määrätyt jäsenvaltiot voisivat halutessaan siirtää enintään yhteensä 100 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia päästökauppasektorin päästöoikeuksista käytettäväksi taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteen kattamiseen kaudella 2021—2030. Suomelle ehdotettu jousto päästökauppasektorilta taakanjakosektorille (ns. one-off reduction) tarkoittaa enintään 2 prosentin määrää vuoden 2005 päästöistä, joka olisi noin 0,7 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia vuosittain. Koko kaudelle 2021—2030 määrä olisi noin 7 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia. Tämä tarkoittaisi Suomen päästövähennystavoitteen putoamista 37 prosenttiin.

Kyseessä on taakanjakosektorin kunnianhimon tason heikentäminen, jolla ei ole ilmastonmuutosta hillitsevää vaikutusta päästökauppasektorilla. EU:n päästökauppaa vaivaa krooninen ylitarjonta. Päästöoikeuksien käyttö taakanjakosektorilla viivästyttäisi päästöleikkauksia päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla eikä sillä saavutettaisi ilmastohyötyä. Myöskään päästökaupan reformi ei näytä muuttavan kuvaa siitä, että one-off jousto ei todellisuudessa vähennä kasvihuonepäästöjä.

Lisäksi ehdotus pienentäisi valtion päästöoikeuksien huutokaupasta saamia tuloja, sillä siirto tehtäisiin huutokaupattavien päästöoikeuksien ei ilmaisjaon piiristä.

Suomen tulisi luopua U-kirjeen vaatimuksesta one-off jouston kasvattamiseksi ja voisi tukea LULUCF-jouston rajaamista puoleen ehdotetusta, kuten esimerkiksi Ruotsi tekee. Suomen keskeiseksi neuvottelutavoitteeksi voisi nostaa päästövähennysten lähtötason määrittelyn vuoden 2020 todellisten päästöjen mukaan.

LULUCF-jousto

Ehdotuksiin sisältyy joustokeino, joka antaa mahdollisuuden LULUCF –sektorin tietyistä tilinpitoluokista (metsäkato, metsitys, hoidetut viljelysmaat – ja ruohikkoalueet) peräisin olevien laskennallisten nettopoistumien rajalliseen käyttöön taakanjaossa. Käyttö on rajattu EU-tasolla enintään 280 miljoonaan CO_2-ekv. tonniin. Suomen osalta enimmäismäärä on 4,5 miljoonaa CO_2-ekv. tonnia vuosien 2021–2030 välisenä aikana.

Joustomahdollisuudet taakanjakosektorin ja maankäyttösektorin välillä ovat ilmastopoliittisesti kestämättömät. Luonnonekosysteemeissä kiertävää hiiltä ei voida

2 http://www.sitra.fi/en/julkaisu/2016/what-does-paris-climate-agreement-mean-finland-and-european-union

verrata fossiilisista polttoaineista peräisin olevaan hiileen, sillä ekosysteemien sitoma hiili on lyhyessä kierrossa eikä sen sitominen tuota pysyviä päästövähennyksiä. Fossiilisista polttoaineista vapautuva hiili on ns. kierrosta poistunutta hiiltä ja vain fossiilisten polttoaineiden käyttöä vähentämällä saadaan pysyviä päästövähennyksiä. **Joustoehdotus on ilmastopoliittisesti haitallinen, sillä se heikentää EU:n olemassa olevan päästövähennystavoitteen kunnianhimon tasoa.**[3]

Mahdollisuus saada uudelleenmetsityksestä päästöoikeuksia, joita voisi hyödyntää taakanjakosektorilla on ongelmallinen myös luonnon monimuotoisuuden kannalta. Uudelleenmetsityksen yhteydessä olisi varmistettava turvalausekkein että vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle ovat vähäiset tai positiiviset.

Joustomahdollisuudet kokonaisuudessaan

Joustomahdollisuuksien vaikutus Suomen päästöjen leikkaustavoitteeseen on arvioitu enimmillään 3,3 prosentiksi. Carbon Market Watch- ja Transport & Environment-järjestöjen laskelmien mukaan se on kuitenkin jopa 7 prosenttia. Lainsäädäntöehdotuksen joustokeinojen ja muiden porsaanreikien yhteisvaikutus nousee tätäkin suuremmaksi, mikäli otetaan huomioon komission ehdottama laskennassa käytettävä päästöjen lähtötaso, joka on Suomen osalta korkeampi kuin arvioidut todelliset päästöt vuonna 2020. Korkeampi lähtötaso palkitsee erityisesti niitä EU-maita, jotka eivät ole saavuttaneet vuodelle 2020 asetettuja tavoitteita.

Vuosittaiset päästökiintiöt ja päästövähennyspolku

Vuosien 2021—2030 päästövähennyspolun alkupiste olisi ehdotuksen mukaan vuosi 2020 ja se määräytyisi lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden toimittamien ja komission tarkistamien vuosien 2016—2018 keskimääräisten päästötietojen perusteella. Komission EU-tason vaikutusarvioissa on arvioitu kolme erilaista vaihtoehtoa päästövähennyspolun aloituspisteelle: lähtötasona vuosien 2016—2018 päästöjen keskiarvo (i), oletetut, laskennalliset päästöt vuonna 2020 (ii) ja vuoden 2020 tavoitteen päästötaso (iii).

Paras lähtökohta olisi perustaa lähtötaso vuoden 2020 oletettuihin päästöihin, jolloin tavoitteensa alittaneet tai vuosina 2017–2020 vitkutelleet jäsenmaat eivät saisi ylimääräistä hyötyä. Tämä olisi myös ilmastopoliittisesti johdonmukaisin vaihtoehto. Suomen olisikin syytä pitää lähtötason määrittelyä keskeisenä neuvottelutavoitteenaan, koska se kohtelee reilusti 2020 päästövähennystavoitteeseensa pääseviä jäsenmaita, ml. Suomea.

Suomen kanta

Suomen kanta joustavuuden lisäämiseksi ehdotuksessa on edellä kuvatusta näkökulmasta ongelmallinen kunniahimoisen ilmastopolitiikan näkökulmasta. Joustokeinot vähentävät todellisten päästövähennysten määrää vastaavasti myös monissa muissa Euroopan maissa. Tästä näkökulmasta Suuren valiokunnan korostamaa Pariisin sitoumusten toimeenpanoa ei voi pitää kokonaisuudessa yhteensopivina U-kirjeen joustokeinoja painottavien keinojen kanssa, koska nämä joustokeinot eivät ole ilmastopolitiikan näkökulmasta kunniahimoa lisääviä. Suomen ei tulisi jatkoneuvotteluissa vaatia taakanjakosektorille ehdotettujen joustojen lisäämistä nykytilasta. [4]

Lisätietoja:

Otto Bruun, suojeluasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto, otto.bruun@sll.fi, +358 40 6

3 http://www.sll.fi/ajankohtaista/liitto/2016/lausunto-u-kirjelmaan-asetuksesta-maankayttosektorille

4 http://www.stopclimatechaos.ie/download/pdf/not_so_green.pdf

Suomen luonnonsuojeluliitto – Finnish Association for Nature Conservation
Itälahdenkatu 22 b A, FI-00210 Helsinki, Finland | tel. +358 9 228 224
www.sll.fi | toimisto@sll.fi